

Plukovník gšt. ing. Zdeněk H a v a l a

## *Přechod armády do útoku* *po* *odražení nepřítele*

Jaderná válka i na hlavním Západoevropském válčišti může začít překvapivým použitím zbraní hromadného ničení.

V armádách NATO věnují velkou pozornost všem otázkám, které mohou zabezpečit dosažení překvapení při zahájení války. To potvrzuje i pečlivý rozbor zkušeností z Izraelské agrese proti arabským státům v r. 1967 velením NATO i udržováním vysokého stupně bojové pohotovosti velké části prostředků jaderného napadení. Hotovostní operačně taktické prostředky nepřítele mohou vést úder za 10—15 minut po obdržení signálu, hromadný vzlet taktického letectva může uskutečnit za 20—30 minut před úderem. První jaderný úder může nepřítel uskutečnit před zahájením rozsáhlých cvičení, v jejich průběhu, zejména když má vojska na nejvyšším stupni bojové pohotovosti a nebo samostatně s dalším vyvedením a rozvinutím vojsk.

Zkušenosti ze cvičení a rozbor možností nepřítele ukazují, že na vojska a objekty týlu vševojskové armády může nepřítel v prvním jaderném úderu použít 50—70 kusů jaderné munice různé kilotonáže. I při současných vstřícných úderech obou stran, mohou vojska vševojskové armády utrpět velké ztráty a část úderného uskupení, dříve předurčeného pro útok, může být značně oslabena a nucena z počátku odrážet útočícího nepřítele. Taková situace se může vyvinout především na těch směrech, kde se nepříteli podařilo dosáhnout velké převahy.

Na druhých směrech, kde si vojska armády udržela bojeschopnost a kde byly nepříteli způsobeny velké ztráty, mohou motostřelecké i tankové divize přejít do rozhodného útoku s cílem dokončit zničení protistojícího nepřítele a proniknout do jeho operační hloubky. V každém případě pro zachování bojeschopnosti vojsk bude mít velký význam včasné vybudování a zaujetí výchozího prostoru. I když budou včas zabezpečena všechna opatření k odražení nepřítele i k přechodu do útoku, po prvním jaderném úderu bude nutné je upřesnit nebo organizovat znovu a to ve složité situaci a v krátkém čase. V pásmu armády se totiž může změnit situace, poměry sil, mohou vzniknout rozsáhlé závaly, požáry, zamořené a zatopené široké úseky terénu.

V takových podmínkách bude vševojsková armáda nucena přejít částí sil nebo i hlavními silami do obrany a v průběhu odrážení úderů nepřítele na jednotlivých směrech organizovat přechod do útoku. Obrana přitom bude nezbytný dočasný druh bojové činnosti.

Proto i v současných podmínkách mají plnou platnost slova V. I. Lenina o tom, že „Takových válek, které by začínaly a končily frontálním vítězným útokem nikdy nebylo v celosvětové historii, nebo byly jen výjimka“.

### **Odražení útočícího uskupení nepřítele**

Charakter situace i způsoby vedení boje vševojskové armády při odrážení silného útočícího uskupení nepřítele mohou být různé. Budou záviset na výsledcích jaderných úderů stran, vytvořených pásem zamoření, požárů a závalů, způsobených ztrátách, zámyslu velitele frontu, předpokládané činnosti protivníka a jiných podmínkách.

Nejvýhodnější způsob odrážení útoku nepřítele je předejít ho v jaderných úderech na jeho hlavní uskupení raketových jaderných zbraní, letectvo, velitelské stanoviště a uskupení pozemních vojsk, zejména tankových, s následujícím přechodem hlavních sil armády do útoku. Podaří-li se nepříteli vytvořit silné uskupení vojsk na jednotlivých směrech, předejít vojska armády v rozvinování a utrpí-li armáda velké ztráty, odrazit jeho útok může armáda uskutečněním dalších jaderných úderů na hlavní uskupení nepřítele a přechodem částí nebo všech sil armády do obrany. Hlavním cílem obrany armády v takových podmínkách bude nedopustit, aby nepřítel pronikl do hloubky našeho území, způsobit mu maximální ztráty a tím zabezpečit výhodné podmínky pro přechod do útoku hlavními silami frontu.

Zachovají-li si divize druhého sledu armády po prvním jaderném úderu bojeschopnost, pak odražení nepřítele může mít charakter střetného boje.

V průběhu obranné operace může armáda nepřítele zničit jadernými údery a silným armádním protiúderem, nebo přechodem hlavních sil armády do útoku na nejvýhodnějším směru. Nejvýhodnější způsob zničení nepřítele je (za výhodné situace) přechod do útoku zvlášť vytvořeným úderným uskupením na směru, který vychází do jeho operační hloubky, přičemž část úderného uskupení dokončuje jeho obklíčení a v součinnosti s jednotkami v dotyku nebo se sousedy ho ničí.

Úspěch odražení útoku nepřítele v pásmu armády bude záviset na rychlém soustředění informací o vytvořených prostorech zamoření, závalů a požárů a na rychlé likvidaci následků po jaderných úderech. Velitelé a štáby musí v těchto podmínkách nejen organizovat likvidaci následků, ale také odražení útočícího nepřítele bojeschopnými silami a prostředky, přijmout opatření k zesílení nejnebezpečnějších směrů manévrem vojsk i ženijních zá-tarasů, připravit a vést na nepřítele další jaderné údery.

Likvidace následků po úderech zbraněmi hromadného ničení bude mít v takovýchto podmínkách některé zvláštnosti. Situace nedovolí likvidovat následky v delších časových lhůtách, protože nepřítel může přejít (bude se snažit) do útoku ihned po jaderném úderu. Nejprve je třeba obnovit velení a vytvořit bojeschopné smíšené odřady i v těch svazcích a útvech prvního sledu, kde zůstalo bojeschopných jen několik jednotek. Zaměnit je druhými sledy a zálohami zpravidla nebude možné. Rovněž druhé sledy, které utrpěly velké ztráty nebude vždy možné vyvést do nových prostorů a doplnit lidmi, technikou a materiálem. S cílem jak nejrychleji obnovit velení bude často nutné převzít velení o dva stupně níže (armáda—pluk), nebo o stupeň výše (divize—armáda).

Základem zámyslu velitele armády pro odražení útoku nepřítele musí být uskutečnit další jaderné údery, pevně udržet důležité prostory a čáry bojeschopnými jednotkami, skloubit systém paleb a zá-tarasů s vedením protiztečí a manévrem sil na nebezpečné směry. Velitel armády bude nucen řešit všechny tyto otázky a upřesňovat úkoly na základě neúplných informací. Vážnou úlohu při tom bude mít iniciativa velitelů a štábů divizí a pluků, kteří musí samostatně bez vyčerpávajících rozkazů shora přijmout všechna potřebná opatření k obnovení bojeschopnosti a k odražení útoku nepřítele.

### **Organizace přechodu do útoku**

Přechod vševojskové armády do útoku v těchto podmínkách se bude pravdivat v neobyčejně složité situaci ještě v průběhu odražení útočícího uskupení nepřítele. Největší úsilí velitelů a štábů všech stupňů bude zaměřeno k vytvoření úderného uskupení při současném řízení bojové činnosti vojsk.

Přechod do útoku se bude organizovat na základě nařízení velitele fronty. Při ujasňování úkolu a hodnocení situace, jako základ pro přijetí rozhodnutí, je neobyčejně důležité určit, které síly a prostředky budou pokračovat v odražení útočícího nepřítele a ze kterých sil a prostředků vytvořit úderné uskupení pro přechod do útoku, stanovit směr hlavního úderu a sladit úkoly jak pro rozvíjení útoku na území nepřítele, tak i pro dokončení zničení nepřítele, který pronikl na naše území.

Nejvýhodnější bude vést hlavní úder stranou od vklínivšího se uskupení nepřátelských vojsk na takovém směru, kde budou podmínky k rozvíjení rychlého útoku do hloubky a zároveň k vyjití části sil do týlu nepřítele s cílem postupně ho obklíčit a zničit buď samostatně silami armády, nebo v součinnosti se sousedy — viz příloha 1.

Mohou se však vytvořit podmínky, kdy situace nedovolí vytvořit úderné uskupení stranou od vklínivšího se nepřítele. Pak bude nutné vést protiúder do jeho boku a v některých případech i čelní úder s následujícím přechodem do útoku — viz **příloha 2**.

Velmi složité je vytvořit úderné uskupení vojsk pro přechod do útoku. V průběhu odrážení útočícího nepřítele v pásmu armády bude velká část sil a prostředků vázána úpornými boji s nepřítelem a jejich použití k vytvoření úderného uskupení bude značně obtížné a někdy i nemožné. To potvrzuje celá řada příkladů z Velké vlastenecké války. Např. 13. armáda Centrálního frontu v bitvě u Kurska při odrážení úderu hlavních sil 9. německé armády byla nucena zasadit do obrany většinu svých sil, včetně druhých sledů a záloh.

Je třeba vzít v úvahu, že vojska armády odrážení útočícího nepřítele budou značně oslabena. Proto úderné uskupení pro přechod do útoku budou zpravidla tvořit divize přidělené armádě ze zálohy frontu, z druhých armád a dovozuje-li to situace i z druhého sledu armády. Přitom velitel i štáb armády musí přijmout všechna opatření k tomu, aby k přechodu do útoku bylo zasazeno co nejvíce sil a prostředků ze směrů, kde se podařilo útočícího nepřítele zastavit a také z úseků, kde nejsou síly armády vázány bojem.

Divize předané armádě ze zálohy frontu budou zpravidla vytvářet první sled úderného uskupení. Budou přecházet do útoku z chodu po přesunu z vyčkávacích prostorů. Tyto prostory je nutné stanovit tak, aby divize nebyly zavázány do bojů s útočícím nepřítelem a mohly se rychle přesunout na čáru rozvinutí pro přechod do útoku. Druhý sled úderného uskupení armády budou zpravidla tvořit divize, které budou obkličovat a ničit vklínivšího se nepřítele.

V případě, že armáda plánuje přechod do útoku s rozvíjením armádního protiúderu, první sled mohou tvořit divize, které vedou boj na bocích nepřátelského uskupení a přidělené divize mohou být využity v druhém sledu (záloze) armády k narůstání úsilí a rozvíjení úderů do hloubky.

Může vzniknout i taková situace, že armáda nebude posílena a bude nucena přejít do útoku v původním složení. Pak je vytvoření úderného uskupení značně složitější. Bude je možné vytvořit po zakončení ničení vklínivšího se nepřítele a bude vyžadovat dlouhé časové lhůty a složité přeskupování vojsk. Pak základ úderného uskupení budou tvořit nejvíce bojeschopné divize. Do sestavy úderného uskupení mohou vejít i smíšené odřady k plnění některých úkolů — krýt boky, udržet důležité čáry a objekty, vést bojovou činnost na podružném směru a další úkoly.

Při odrážení útoku nepřítele, při vytváření úderného uskupení i při přechodu armády do útoku bude mít velký význam dovedné použití druhů vojsk i taktického výsadku jako pomoc pro splnění úkolů vševojskových svazků.

Vzhledem k takticko-technickým vlastnostem raketových vojsk vytváření úderného uskupení armády nebude vyžadovat složitý manévr těchto prostředků v pásmu armády. Složitý a obtížný úkol budou mít raketová vojska, aby současně s odrážení úderu nepřítele dosáhly pohotovosti k vedení jaderných úderů na stanovené cíle ve stanovenou dobu přechodu armády do útoku. Proto již v době odrážení útočícího nepřítele musí divize, armáda i front vést

průzkum, aby včas zjistil cíle, vybral a optimálně rozdělil k ničení prostředků divize, armády i frontu.

Naproti tomu vytvoření úderného uskupení bude zpravidla vyžadovat složitý manévr dělostřelectvem z méně ohrožených úseků i z hloubky k posílení divizí prvního sledu a k vytvoření potřebné hustoty dělostřelectva na směr hlavního úderu armády.

Hlavním úkolem vojsk PVO bude bránit vojska úderného uskupení proti napadení nepřátelského letectva při manévru, na čáře zasazení pro přechod do útoku i při jeho rozvíjení na směr hlavního úderu.

Použití ženijních vojsk v těchto podmínkách bude různorodé. Ženijní vojsko bude plnit různé úkoly. Bude nutné současně ženijně zabezpečit vedení obranného boje, zabezpečit manévr sil a prostředků vytvářejícího se úderného uskupení, jeho přechod do útoku a v průběhu útoku. Část ženijních sil a prostředků bude plnit úkoly při obklíčení a ničení vklínivšího se nepřítele. Obtížnost úkolů ženijního zabezpečení se zvyšuje tím, že mohou být plněny v podmínkách rozsáhlých závalů, požárů, zamořených a zatopených úseků terénu.

Taktický výsadek bude nejvýhodnější použít při zahájení útoku hlavních sil armády nebo v průběhu útoku. Může být vyčleňován od divize prvního nebo i druhého sledu úderného uskupení. Jeho úkoly v těchto podmínkách se nebudou lišit od úkolů stanovených taktickému výsadek v první nebo následující armádní útočné operaci.

V soudobých podmínkách není nutné vytvářet takové hustoty dělostřelectva a soustřeďovat takové masy vojsk jako v letech Velké vlastenecké války při přechodu armády do útoku.

### **Rozvíjení útoku vševojskové armády do hloubky**

Čas a způsob přechodu armády do útoku bude záviset na vzniklé situaci v pásmu armády, činnosti sousedů a na připravenosti k tomu předurčených sil a prostředků. Přechod nařizuje zpravidla velitel frontu, který koordinuje a zabezpečuje přechod armády do útoku v rámci frontu. V některých případech může velitel frontu schválit nebo upřesnit zámysl velitele armády pro přechod do útoku a přijmout opatření k jeho zabezpečení.

Po přechodu armády do útoku bude výhodné pověřit velením vojsk, která vedou boj s vklínivším se nepřítelem, zástupce velitele armády s potřebnou operační skupinou. To umožní veliteli a štábu armády soustředit veškeré úsilí na velení úderného uskupení, které přechází do útoku.

Přechodu do útoku budou zpravidla předcházet jaderné údery nejen na nepřítele na směr hlavního úderu, ale také na vklínivšího se nepřítele. Nejvýhodnějším způsobem bude současný přechod všech předurčených sil armády do útoku. To zabezpečuje nejsilnější úder, efektivní využití výsledků jaderných úderů, rychlé ničení nepřítele a vyjití do jeho hlubokého týlu. Nelze vyloučit také postupné zasazování předurčených sil do útoku. Nejprve může přejít do útoku část vytvořeného úderného uskupení a k rozvíjení útoku mohou být zasazována vojska přicházející z hloubky, nebo z méně ohrožených

směrů. Tento způsob přechodu armády do útoku připadá v úvahu při pokračování úspěšného rozvíjení armádního protiúderu.

Při přechodu armády do útoku bude mít vždy velký význam rychlé využití výsledků jaderných úderů, rychlé vyjití vojsk do hloubky, využití vzdušných výsadek a zabránění nepříteli v manévru silami a prostředky.

Při rozvíjení (v závislosti na situaci) může mít bojová činnost charakter překonávání spěšně zaujaté obrany, pronásledování a nebo střetných bojů s přicházejícími zálohami nepřítel. Vklínivšího se nepřítel budou ničit ty síly, které působily při jeho odrážení. Budou ho ničit rozhodně a po částech.

Pro narůstání úsilí při rozvíjení útoku do operační hloubky může armáda využít divize ze zálohy frontu nebo i divize, které dokončily zničení vklínivšího se nepřítel.

**Na závěr** chci zdůraznit, že příprava a přechod armády do útoku po odrážení silného uskupení nepřítel bude velmi složitý. Úspěch bude záviset na vysokých morálně politických vlastnostech vojsk armády, stupni připravenosti velitelského sboru a štábů, včasném zničení prostředků jaderného napadení nepřítel, rychlém manévru a úporném odrážení útočícího nepřítel při dokonalé součinnosti všech druhů vojsk.